

Nr 31.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående be-
myndigande för Kungl. Maj:t att besluta om till-
läggsavgift för vissa postexpeditioner vid postverkets
expedition å centralstationen i Stockholm; given Stock-
holms slott den 26 januari 1940.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsråds-
protokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att
bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departe-
mentschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustaf Andersson.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet
inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stock-
holms slott den 26 januari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden
PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL,
BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Departementschefen, statsrådet Andersson anför:

I skrivelse den 17 november 1939 har *generalpoststyrelsen* hemställt, att
Kungl. Maj:t ville besluta, att vid den postexpedition, som funnes anordnad
å centralstationen i Stockholm, finge upptagas en särskild tilläggsavgift för
vissa posttransaktioner. Generalpoststyrelsen har härom anført i huvudsak
följande:

Sedan lång tid tillbaka har en särskild expedition för försäljning av fri-
märken samt inlämning av vanliga brevfrändelser varit anordnad å central-

stationen i Stockholm. För detta ändamål har postverket av statens järnvägar förhyrt en mindre expeditionslokal i centralstationens stora hall.

Denna expedition hålles för närvarande öppen vardagar från kl. 7 till kl. 22.45 samt sön- och helgdagar från kl. 15 till kl. 21.30. Sedan flera år tillbaka har vid expeditionen även kunnat inlämnas enstaka rekommenderade försändelser, postanvisningar, inbetalningskort och ilpaket. Uttagningar i postsparbanken ha jämväl kunnat verkställas. Dessa anordningar ha vidtagits i syfte att bereda allmänheten tillfälle att i brådskande fall avsända viktigare handlingar eller medel respektive uttaga postsparbanksmedel även å tid, då övriga postanstalter i huvudstaden icke hållas öppna.

En anordning av sådant slag måste helt naturligt avse rena undantagsfall. Med hänsyn bland annat till det ytterst begränsade lokalutrymme, som står expeditionen till buds, skulle det nämligen vara synnerligen olämpligt att belasta expeditionen med sådant arbete, som normalt kan och bör utföras vid andra postanstalter i Stockholm.

Det har emellertid visat sig, att expeditionen efterhand kommit att tagas i anspråk på icke avsett sätt. Numera synes sålunda den korresponderande allmänheten i avsevärd omfattning begagna sig av möjligheten att vid expeditionen inlämna rekommenderade försändelser, postanvisningar och inbetalningskort samt lyfta postsparbanksmedel även i sådana fall, då dylika postärenden utan olägenhet eller nämnvärt besvär kunnat uträttas vid annan postanstalt. I vissa fall torde detta bero därpå, att expeditionen har ett för vederbörande korrespondent lämpligt läge, i andra åter synes orsaken vara den, att man icke vill underkasta sig besväret att besöka annan postanstalt under den tid, då den hålles öppen, när man har tillfälle och finner det bekvämt att uträtta sina postärenden senare. På grund av anförda förhållanden har expeditionens nu ifrågavarande verksamhet under de senaste åren fått en mycket stor omfattning. Detta framgår av följande uppgifter för åren 1937 och 1938.

Slag av transaktion	År 1937	År 1938
Inlämnade rekförsändelser	20,040	20,675
» postanvisningar	14,215	15,847
» inbetalningskort	15,339	17,891
Postsparbanksuttagningar	15,318	17,651

På grund av den stora omfattning, som dessa jämförelsevis tidskrävande transaktioner tagit, hade, fortsätter styrelsen, betydande svårigheter uppstått för expeditionen att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina egentliga arbetsuppgifter, nämligen försäljning av frankotecken samt mottagande och sortering av vanliga brevpostförsändelser. Härvid måste tagas i betraktande, att jämväl i sistnämnda hänseenden en synnerligen kraftig ökning inträtt. Som exempel härpå kunde nämnas, att enligt en år 1939 verkställd stickprovsundersökning expeditionen anlitas av 1,200 à 1,300 personer per dag samt att frankoteckensuppbörden från år 1929 till år 1938 ökats från 159,016 kronor till 228,629 kronor eller med ungefär 44 procent. Förhållandena hade, framhåller styrelsen, utvecklats därhän, att expeditionen måste beredas en avsevärd arbetslättning. Styrelsen fortsätter:

Åtgärder i sådant syfte äro, såsom av det förut anförda torde framgå, nödvändiga med hänsyn till det begränsade lokalutrymme, som står till expeditionens förfogande. I samband med beslut om ombyggnad av vissa partier i

centralstationens hall har postverket måst lämna den hittillsvarande expeditionen lokalen, vilken var fritt och lämpligt belägen vid sidan av stora hallen. Den nya lokal, till vilken expeditionen nyligen nödgats flytta, har endast 34 kvadratmeters golvyta — den förra mätte 40 kvadratmeter — och har dessutom ett väsentligt sämre läge. Den har nämligen förlagts till hallens nordvästra del intill norra ingångsspärren. Det minskade lokalutrymmet medför, att plats endast kommer att finnas för högst tre kassaplatser mot fyra i den förra lokalen. Förläggningen till närheten av ingångsspärrarna medför vidare olägenheter vid inträffande köbildningar. Från statens järnvägars sida har även en inskränkning av expeditionens verksamhet påyrkats med hänsyn till det begränsade utrymmet.

För ernående av den avlastning i arbetet, som på grund av anförda förhållanden måste komma till stånd för nu ifrågavarande expeditionen vidkommande, vore det, framhåller styrelsen, enligt styrelsens åsikt nödvändigt, att inlämning av rekommenderade försändelser, postanvisningar, inbetalningskort och ilpaket samt utbetalning av postsparbanksmedel väsentligen inskränktes. Styrelsen anför härefter:

Ur posttjänstens synpunkt vore det givetvis fördelaktigast, om expeditionen kunde helt frigöras från göromål av sådant slag. Med hänsyn till att verkligt behov i undantagsfall kan föreligga för resande eller annan korrespondent att anlita expeditionen jämväl för sådant postärende, varom nu är fråga, anser generalpoststyrelsen sig emellertid icke böra vidtaga en sådan åtgärd. Någon direkt prövning av huruvida ett postärende verkligen är av brådskande natur torde i allmänhet icke kunna eller böra verkställas av den mottagande posttjänstemannen. En föreskrift av sådan innebörd skulle säkerligen leda till icke önskvärda kontroverser med allmänheten och vålla en tidsspilla, som innebure att föreskriften skulle motverka sitt eget syfte.

Styrelsen anser därför, att den enda praktiskt möjliga utvägen vore att fastställa en tilläggsavgift för inlämning av försändelser av nu ifrågavarande slag samt utbetalning av postsparbanksmedel vid expeditionen. I de fall, då ett verkligt behov föreläge, torde vederbörande korrespondent icke med fog kunna göra någon invändning mot att han, då en förmån av detta slag bereddes honom, finge erlægga en särskild ersättning härför.

Styrelsen fortsätter:

Att en särskild avgift skall i den internationella postutväxlingen kunna upptagas för sent inlämnade försändelser är förutsatt i världspostkonventionen. I konventionen, artikel 38, stadgas nämligen, att förvaltningarna äga att för försändelser, som avlämnas till postbehandling efter den för befordran med viss lägenhet fastställda inlämningstiden, upptaga en tilläggsavgift enligt sina inrikes bestämmelser. Dylig ersättning upptages även i åtskilliga länder för såväl inrikes försändelser som försändelser till utlandet bland annat i Danmark, Norge, Tyskland, Storbritannien, Irland, Schweiz och Ungern. Avgiftens belopp är tämligen varierande. I Tyskland är den 20 pfennig (cirka 34 öre), i Storbritannien 3—6 pence (21—42 öre), i Schweiz 30 centimes och i Danmark 10—20 öre. Sistnämnda belopp upptages vid inlämningskontoret å huvudbangården i Köpenhamn. Att avgiften i ett och samma land icke alltid utgår med samma belopp, torde bero på att man i vissa fall ansett sig böra lägga huvudvikten vid de särskilda kostnader, som uppstå, medan man

i andra ansett nödigt att i större eller mindre grad taga hänsyn även till angelägenheten av att i möjligaste mån begränsa inlämningen, vilket i regel torde påkalla att avgiften utgår med högre belopp.

Det sistnämnda är förhållandet i nu förevarande fall, där en särskild avgift dock är motiverad även av särskilt höga lokalkostnader. Postverket har nämligen att för expeditionslokalen i centralstationens hall till statens järnvägar erlægga en hyra av icke mindre än 12,000 kronor för år, vilket motsvarar omkring 353 kronor för varje kvadratmeter golvyta.

För sin del anser generalpoststyrelsen att man, vid bestämmandet av den särskilda avgift, som bör upptagas, lämpligen kan göra en jämförelse med avgiften för expresseutdelning av inrikes försändelse. Denna avgift har av Kungl. Maj:t den 8 april 1925 fastställts till 30 öre. I båda fallen är ju fråga om ersättning för en i vederbörande korrespondents intresse vidtagen särskild åtgärd, som åsyftar att ernå en snabbare befordran än den som regelmässigt står till buds.

Beträffande postsparbanksutbetalningarna ligger givetvis en sådan jämförelse icke lika nära till hands, men den förmån, som det innebär att vid expeditionen få uttaga medel i postsparbanken å tid, då andra postanstalter äro stängda, torde böra värderas minst lika högt som förmånen att under enahanda förhållanden få avsända en rekommenderad försändelse eller en postanvisning. Postsparbanksutbetalningarna äro därjämte i regel mera arbetskrävande för expeditionens personal än inlämningstransaktionerna. Ett bibehållande av postsparbanksutbetalningarna utan att den särskilda avgiften uttages måste vid sådant förhållande anses vara principiellt oriktigt och skulle för övrigt icke kunna medges med hänsyn till expeditionens arbetsförhållanden.

Då bestämmandet av ifrågavarande avgift enligt generalpoststyrelsens mening ankomme på Kungl. Maj:t, hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t ville besluta, att vid postverkets expedition å centralstationen i Stockholm måtte för inlämning av rekommenderade försändelser, postanvisningar, inbetalningskort och ilpaket samt utbetalning av postsparbanksmedel få upptagas en särskild tilläggsavgift av 30 öre för varje försändelse respektive utbetalning.

*Departements-
chefen.*

Postexpeditionen å centralstationen i Stockholm har, såsom framgår av den lämnade redogörelsen, till huvudsakligt syfte försäljning av frimärken samt mottagande av vanliga brevförsändelser. För att tillgodose brådskande ärenden mottagas emellertid även rekommenderade brev, postanvisningar, inbetalningskort och ilpaket, varjämte utbetalningar av postsparbanksmedel verkställas. På grund av att expeditionen under senare tiden i stor omfattning börjat anlitas för den senare gruppen ärenden även i fall, som icke äro brådskande, och då lokalutrymmena för expeditionen äro så trånga, att de icke medgiva någon mera omfattande poströrelse, har det blivit nödvändigt att söka åstadkomma en avlastning av expeditionens arbetsbörd.

Såsom medel för åvägbringande av denna avlastning föreslår generalpoststyrelsen, att en särskild tilläggsavgift å 30 öre skulle upptagas för denna senare grupp av posttransaktioner. Då det med hänsyn till de särskilda förhållandena i förevarande fall icke kan anses oskäligt, att den som vill begagna sig av de fördelar, som postexpeditionen vid centralstationen erbjuder, härför i vissa fall får erlægga en särskild tilläggsavgift, vill jag giva min anslutning

till generalpoststyrelsens förslag om uttagande av en dylik tilläggsavgift. Mot storleken av den föreslagna avgiften har jag icke något att erinra.

Ärendet torde emellertid kräva riksdagens medverkan. Genom beslut av 1937 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 14) har Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande att intill utgången av år 1941 ensam besluta rörande vissa postavgifter. Vid medgivandet är emellertid fogat det förbehållet att, därest under berörda tidrymd en eller annan ny avgift skulle uppkomma, som ej vore att hänföra till någon vid tiden för medgivandet befintlig kategori och beträffande vilken rimligtvis kunde uppstå tvekan, huruvida densamma vore av beskaffenhet att bära av Kungl. Maj:t ensam bestämmas, vederbörlig framställning skulle till riksdagen avlätas. Då ifrågavarande tilläggsavgift synes bära betraktas som en ny avgift, torde ärendet bära hänskjutas till riksdagen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

bemyndiga Kungl. Maj:t besluta, att vid postverkets expedition å centralstationen i Stockholm må för inlämning av rekommenderade försändelser, postanvisningar, inbetalningskort och ilpaket samt utbetalning av postsparbanksmedel upptagas en särskild tilläggsavgift av 30 öre för varje försändelse respektive utbetalning.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.
